

MARTINES DE PASQUALLY

door PAPUS
(Dr. Gérard Encausse)

Zijn leven, zijn magische praktijken, zijn werk, zijn leerlingen

gevolgd door: Catechismen van de Élus Cohens

Colofon

ISBN: 978 94 6365 673 3

1e druk 2024

© 2024 Louis-Claude de Saint-Martin

© Vertaalbureau Panta Rhei,
Mevr. Drs. J.P.C.G. van der Meulen
Realisatie: Uitgeverij Elikser
www.elikser.nl

Het boek is te bestellen via:
www.vertaalbureaupantarhei.nl
en www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het vertaalbureau en de uitgever.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the translation agency and the publisher.

MARTINES DE PASQUALLY

door PAPUS
(Dr. Gérard Encausse)

Zijn leven, zijn magische praktijken,
zijn werk, zijn leerlingen

gevolgd door: Catechismen van de Élus Cohens

Joachim Martinès de Pasqually (1727-1774) is een thaumaturg, een reiziger van onzekere oorsprong en volgens René Guénon een van de laatste vertegenwoordigers van een westerse esoterie op het punt van uitdoven. Hij was de stichter van de Orde van de ridders-maçons Élus Coëns van het Universum in 1761 en de inspirator van Louis-Claude de Saint-Martin en Jean-Baptiste Willermoz. De Martinisme genoemde stroming is, hoewel een filiatie opeisend die teruggaat tot Martinès, echter zonder verband met hem.

INLEIDING VERTAALSTER

Dit boek is zeer zorgvuldig vertaald, ondanks de buitengewoon moeilijke taal. Sommige woorden bestaan niet, de grammatica is soms hopeloos, en bij vertaling wordt daar ietwat tegenaan geleund, de spelling soms bar. Dit ondanks de aanpassingen die Pampus heeft toegepast om vooral de brieven leesbaar te maken. Er ligt nu een verantwoord document voor u, dat een verrijking is voor alle belangstellenden van het illuminisme, over Martines de Pasqually en wat nadere informatie over zijn leerling Saint-Martin van wie veel boeken vertaald zijn; ook het boek van Martines is in vertaling te verkrijgen. VertaalbureauPantaRhei.nl. Te verkrijgen bij uitgeverij Elikser.

Niet alle afbeeldingen konden gekopieerd worden, hetgeen jammer is. De documenten zijn erg oud en sommige formuleringen worden totaal anders teruggegeven. Deze zijn dus aangepast, niet volledig dus, of weggelaten.

Er komen afkortingen in de aanspreektitels voor. De volgende heb ik waarschijnlijk kunnen herleiden:

T.P.:Très Puissant, zeer machtig; T.H.:Très Haut, zeer hoog; T.S.: Tribunal Souverain, soeverein tribunaal; R.M.: Respectable Maître, eerwaardige meester; T.R.: Très Respectable, zeer eerbiedwaardig; P.M.: Puissant Maître, machtig meester.

De andere zijn: C.D.C.; D.G.A.D.L. en nog meer.

Een opvallend woord is: LA CHOSE: vertaald door het ding. De tekst legt uit wat de indrukwekkende betekenis hiervan is.

MARTINES DE PASQUALLY

door PAPUS (Dr. Gérard Encausse)

Zijn leven, zijn magische praktijken, zijn werk, zijn leerlingen

gevuld door: Catechismen van de Élus Cohens

Joachin Martinès de Pasqually (1727-1774) is een thaumaturg, een reiziger van onzekere oorsprong en volgens René Guénon een van de laatste vertegenwoordigers van een westerse esoterie op het punt van uitdoven. Hij was de stichter van de Orde van de Chevaliers-maçons Élus Coëns de l'Univers (ridders-vrijmetselaren Uitverkoren Priesters van het Universum) in 1761 en de inspirator van Louis-Claude de Saint-Martin en Jean-Baptiste Willermoz. De Martinisme genoemde stroming heeft echter geen betrekkingen met hem, hoewel volgens een filiatie teruggaand op Martinès.

DE CEREMONIËLE MAGIE VAN MARTINÈS DE PASQUALLY

Inleiding

Tot op heden bezat men geen enkel serieus document dat het mogelijk maakt om het leven op te helderen van een van de mensen die het meest hebben bijgedragen aan de ontwikkeling en propaganda van het illuminisme in Frankrijk, Martinès de Pasqually, de inwijder van Claude de Saint-Martin, genoemd de Onbekende Filosoof, en de stichter van de ritus van de Élus Cohens.

Als vertegenwoordiger van de Martinisten Traditie zijn wij in staat geweest om dankzij onze loge in Lyon miraculeus geredde manuscripten te bestuderen, die de gelegenheid bieden om een afdoende licht te werpen op de geschiedenis van het illuminisme in Frankrijk in de achttiende eeuw en op de verbanden van de loges met de strikte observantie van baron de Hundt (Karl Gotthelf, *baron* von Hund und Altengrotkau, geboren op 11 september 1722 en gestorven op 8 november 1776 te Meiningen, internet, vert.).

Deze archieven zijn afkomstig van een bij de speciale schrijvers nauwelijks bekende man, J.-B. Willermoz, geplaatst aan het hoofd van de esoterische beweging te Lyon, die een allerbelangrijkste rol heeft gespeeld in de geschiedenis van het Martinisme.

Onder de waardevolle documenten die dit archief bevat, hebben wij vooral bestudeerd:

- 1 De correspondentie van Martinès de Pasqually met Willermoz (1767-1774).
- 2 De correspondentie van Louis-Claude de Saint-Martin met Willermoz, correspondentie van ingewijde tot ingewijde, samengesteld uit achtenveertig brieven (1771-1790).
- 3 De correspondentie van enkele andere ingewijden, zoals abbé Fournier (tien brieven, 1778-1787), plus de catechismen, de geschreven communicaties en de ritualen van de Élus Coëns en de Chevaliers bienfaisants de la cité sainte.

Men begrijpt hoezeer deze klassering aandacht vraagt om zorgvuldig gemaakt te worden en uiteindelijk een waar verhaal over het illuminisme in Frankrijk vast te laten stellen.

Wij hebben dan ook besloten de taak in drie delen te verdelen, die elk een van de rest onderscheiden werk vormen. Wij zullen dus een speciale studie besteden aan:

- 1 Martinès de Pasqually;
- 2 Louis-Claude de Saint-Martin;
- 3 Willermoz en zijn documenten, grotendeels afkomstig van het convent van Wilhelmsbad.

De aan Martinès de Pasqually gewijde studie leveren wij nu aan de openbaarheid op. Dit werk werd door ons in Lyon ter plaatse aangevangen, in afgelopen juli (1893) en zonder onderbreking voortgezet tot op vandaag (16 oktober).

Om de lezers het karakter van onze onderzoekingen aan te geven zullen wij achtereenvolgens de volgende punten aansnijden:

- 1 Staat van de brieven van Martinès de Pasqually (stijl, orthografie, behandelde zaken).
- 2 Onderzoek omtrent de authenticiteit van deze documenten. Geschiedenis van het archief.
- 3 Methode die wij hebben gevolgd voor de publicatie van deze documenten, leven, doctrine, werk van Martinès. Persoonlijke ophelderingen.
- 4 Weerlegging van onvermijdelijke dwalingen van historici, bij gebrek aan bepaalde documenten.

De brieven van Martinès aan Willermoz zijn door de bijgevoegde bladen en kopieën ten getale van achtentwintig, aldus gespreid:

2 brieven van 4 bladzijden 19 juni 1767, 19 september 1767

1 brief van 4 bladzijden 20 juni 1768

6 brieven van 4 bladzijden 2 september 1768

6 brieven van 4 bladzijden 11 september 1768

6 brieven van 3 bladzijden 18 september 1768

6 brieven van 3 bladzijden 27 september 1768

6 brieven van 4 bladzijden 2 oktober 1768

6 brieven van 3 bladzijden 25 september 1768

5 brieven van 4 bladzijden 23 januari 1769

5 brieven van 4 bladzijden 19 februari 1769

5 brieven van 5 bladzijden 3 mei 1769

5 brieven van 4 bladzijden 8 april 1769

5 brieven van 3 bladzijden 29 augustus 1769

6 brieven van 4 bladzijden 20 januari 1770

6 brieven van 4 bladzijden 16 februari 1770

6 brieven van 4 bladzijden 13 maart 1770

6 brieven van 4 bladzijden 7 april 1770

6 brieven van 8 bladzijden 11 juli 1770

6 brieven van 3 bladzijden 16 december 1770

3 brieven van 3 bladzijden 27 augustus 1771

3 brieven van 3 bladzijden 1 november 1771

3 brieven van 3 bladzijden 26 november 1771

2 brieven van 2 bladzijden 13 januari 1772

2 brieven van 2 bladzijden 17 april 1772

1 brief van 4 bladzijden 12 oktober 1773

2 brieven van 3 bladzijden 24 april 1774

2 brieven van 4 bladzijden 3 augustus 1774

Al deze brieven zijn zeer goed bewaard.

De stijl van deze brieven is betrekkelijk duidelijk, vooral wanneer men bedenkt dat zij zijn geschreven door een vreemdeling. De uiteengezette ideeën zijn meestal zeer verheven, voornamelijk iedere keer dat de meester de doctrine aansnijdt.

De spelling is soms aller bizarst en wij hebben ware vertalingen moeten maken van de uittreksels die wij in de loop van dit werk aanhalen; en dat was een van de moeilijkste delen van onze taak. Zonder deze voorzorg was het onmogelijk geweest voor de lezer om het denken van Martinès te volgen. Wij geven hierna als voor voorbeeld het eenvoudige fragment naar de brief van 19 september 1767.

Vertraging moet aan een zware enzyemen-ziekte worden toegeschreven, die mij anderhalve maand bezig heeft gehouden of niet in staat mijn hoofd te kunnen steunen op vele vanwege een afschuwelijke vloed als beweging aan het einde van het rechteroor, vloed van meer een aanzienlijke griep, het geheel sloeg mij op de borst, alle kwalen ervan, samen met een behoorlijke koorts. Ik vraag mij af of het niet gemakkelijk zou zijn vanwege een van de kwalen mij berouw te laten hebben over een of andere fout die ik zou hebben kunnen begaan tegen de Grootmeester, verondersteld dat ik mij er niet van bewust was. (Zo goed mogelijk vertaald vanuit zeer gebrekkig Frans, vert.).

Zoals men in het vervolg zal zien, snijdt iedere brief de meest diverse onderwerpen aan door met name de nadruk te leggen op diverse punten: de inwijding van Willermoz tot de praktijk en de vorming van de groep van Martines.

Alle schrijvers die hebben gesproken van de stichter van het Martinisme, schrijven zijn naam Martinez de Pasqualis.

Wel, alle aan Willermoz gerichte brieven zijn ondertekend:

Don Martines de Pasqually.

Eén brief van 1 november 1771 is getekend:

Depasqually de la Tour.

Aan deze naam heeft Martines zijn correspondentie te Parijs laten zenden:

“Depasqually de la Tour, te Trois-Rois,

Rue Montorgueil, près la Comédie italienne.”

(Brief van Parijs van 7 april 1771).

De snel geschreven brieven zijn ook getekend:

D.p.D.L.T.

Verkorting van de voorgaande ondertekening. (Brief van Bordeaux van 26 november 1771.)

De officiële akten zijn over het algemeen echter ondertekend met Don Martines de Pasqually, groot soeverein, en deze ondertekening wordt gevolgd door het esoterische merk van Martines. Dit merk vervangt tamelijk vaak de ondertekening. (Brief van Port-au-Prince van 24 april 1774.)

Tot slot, in de brief van 17 april 1772 die de inwijding van Saint-Martin vermeldt, worden het merk en een ander teken erbij twee keer aangemerkt.

Welke afleiding kan men aan deze ondertekening ontlelen?

Wij zullen nu alleen de nadruk leggen op één punt.

Merk het woord Don op, geschreven met een N en niet met een M. Wij moeten toegeven dat welke verachting Martines ook heeft gehad voor de spelling, hij op zijn minst zijn naam correct wist te schrijven. Wel, een Portugees is nauwgezet om altijd Dom vóór zijn naam te schrijven en degenen die de plaatselijke vooringenomenheden kennen, weten dat hij nooit zomaar verward zou worden met een Spanjaard door Don te schrijven.

Tot het bewijs van het tegendeel zullen wij dus voortgaan Martines niet als Portugees te beschouwen.

Dat brengt ons ertoe om het karakter van authenticiteit van de brieven van de meester te verifiëren.

De documenten die wij bezaten, hadden zeker het meest volledige karakter van authenticiteit. Maar er blijken altijd chagrijnige geesten te zijn, voor wie de historische en morele bewijzen niet voldoende zijn en die een van deze bewijzen door in hun botheid onomstotelijke feiten verlangen. Zonder ons dus op te houden bij de overeenstemming in data, juistheid van de vermelde details, met name in wat Saint-Martin betreft, deden wij al het mogelijke een officiële akte te ontdekken, die de aanwijzingen in de brieven die wij bezaten, staven. Daartoe waren twee akten voor ons van het grootste belang. Eerst de huwelijksakte van Martines, die ons de exacte leeftijd zou hebben aangegeven en het werkelijke vaderland van de meester; daarna de geboorteakte van zijn zoon.

Wij schreven in Bordeaux en wij moeten publiekelijk eer bewijzen aan de beleefdheid waarmee Duval, stadsarchivaris zich volledig ons ter beschikking stelde. Wij hebben Duval eerst gevraagd wat onderzoek te laten uitvoeren betreffende de huwelijksakte. Hier volgt de brief die hij ons over dit onderwerp zond.

Bordeaux, 4 juli 1893

Mijnheer,

Overeenkomstig uw verzoek heb ik onderzoek laten verrichten omtrent de huwelijksakte van Martines de Pasquallis, gepasseerd te Bordeaux van 2 tot 10 september 1767 volgens onze aantekeningen.

De registers voor alle parochies van de stad van de akten voor de katholieken, protestanten en israëlieten zijn van 1750 tot 1780 doorgenomen en hebben geen enkele informatie verschaft over de naam Martines of de naam Pasquallis.

Aanvaard, Mijnheer, de verzekering van mijn hoogachting.

Duval

Stadsarchivaris

Van deze kant lijken mijn inspanningen dus vruchteloos te moeten blijven. Maar Martines vermeldt in een van zijn brieven de geboorte en doop van zijn zoon. Wij keerden dus terug naar de taak door Duval zoveel mogelijk aantekeningen te verschaffen, en op 21 juli ontvingen wij de volgende brief die op absolute wijze de authenticiteit bevestigt van de documenten die wij in bezit hebben.

Bordeaux, 31 juli 1893

Mijnheer,

Ik heb ik onderzoek laten verrichten betreffende de huwelijksakte van don Martines de Pasquallis; dit heeft geen beter resultaat gegeven dan die in uw eerste brief. Het is dus bijna zeker dat dit huwelijk niet te Bordeaux heeft plaatsgevonden.

Ik ben erg blij geweest met de doopakte die uw vraagt en waarvan ik u hierna de letterlijke kopie toezend met in achtneming van de spelling.

Aanvaard, Mijnheer, de verzekering van mijn hoogachting.

Duval

Stadsarchivaris

In 1768 op 20 juni is gedoopt messire Jean Jaques Philippe Joacin Anselme de la Tour de la Case, wettige zoon van sire Jaques Delivon Joacin Latour de la Case don Martinets de Pasqually en dame Marguerite Angélique de Colas, van St. Michel; peetvader: François Vissières; peetmoeder: Catherine Roussillon. De vader heeft getekend.

Getekend in het register: don Martines Depasqually vader; Arnaud Caprain; Canihac; Lérís, vicaris.

In de kantlijn staat geschreven: Doop van messire Jean Jaques Philippe Joacin Anselme de Pasqually.

(Gemeentearchief van Bordeaux,

serie GG, parochie registers, nr. 240,

parochie Ste Croix, artikel 980.)

De archieven

Nu wij verzekerd zijn van de werkelijke waarde van de brieven van Martines, vatten wij zo goed mogelijk de geschiedenis van de archieven sinds Willermoz tot op vandaag samen.

Na het convent van Wilhelmsbad waar het Martinisme zo'n belangrijke rol had gespeeld, was een verbond gesloten tussen de Martinisten en de vertegenwoordigers van de Strikte Observantie. De archieven die bestemd waren voor de oprichting van de hervormde ritus, waren toevertrouwd aan de directeur van de Provincie Auvergne, de T.P. J.-B. Willermoz, handelaar te Lyon. Dit gebeurde rond 1782. De onderhandelingen werden de volgende jaren voortgezet en in 1789 legden de voorbodes van de Revolutie plotseling het lopende werk stil.

Laten wij het woord over aan Willermoz in een in 1810 aan de Vorst van Hessen geschreven brief: "Ik weet niet wat er in de diverse contreien van Frankrijk gebeurde; want er was niet langer ergens enige correspondentie mogelijk. Maar twee of drie dagen vóór het begin van het beleg dat de stad Lyon bedreigde, bang voor de gevaren die het provinciale Archief liep, waarvan het depot mij in het huis van de Orde was toevertrouwd, buiten de stad gesitueerd, ging ik er in het diepste geheim met één enkele moedige gewapende bediende naar toe; ik maakte de kasten leeg; ik stapelde in alle haast in koffers op wat die bevatten, en ik was tamelijk gelukkig om het dezelfde dag de stad binnen te loodsen; want vanaf de dag daarna was er geen tijd meer, omdat de verbindingsbrug van de stad naar het huis van de Orde kapot was, en drie dagen daarna dit huis, en alles wat ik niet had kunnen meenemen, werd verbrand en tot as gereduceerd. Een bom, gevallen op het huis in de stad waar ik zojuist onderdak had gevonden, bracht een van mijn koffers vol registers, proces-verbalen en documenten van alle soort tot as. Na het beleg zag ik mij vanwege nieuwe, dringender gevaren verplicht te vluchten en mij te verbergen, gedwongen om deze archieven tot zo gering mogelijk volume terug te brengen teneinde met mij mee te nemen wat ik niet had kunnen begraven of in veilige handen stellen. Ik ben gearresteerd en drie keer gevangen gezet en bij de derde keer, dezelfde dag dat ik ter dood werd veroordeeld op de volgende dag, gaf de val van de afschuwelijke tiran van Frankrijk, Robespierre, mij de vrijheid terug. (Brief aan de Vorst van Hessen).

Is deze constante zorg voor het heil van de archieven te midden van de grootste gevaren niet bewonderenswaardig en verdient dit niet grote erkentelijkheid van alle oprechte vrienden van de Waarheid?

Enkele jaren later stierf Willermoz en liet het kostbare depot na aan zijn neef die hij zelf had ingewijd, G.M. Profès genaamd. Bij de dood van hem vertrouwdde zijn vrouw de papieren toe aan een betrouwbare vriend, grondig toegewijd aan deze ideeën, Cavarnier.

Te midden van de materiële successen en dagelijkse werkzaamheden vond deze rijke man de tijd zijn studies voort te zetten en werd geleidelijk ertoe gebracht het occultisme waarvan hij een fervent aanhanger werd, te verdiepen, alleen werkend en zonder zijn onderzoekingen toe te vertrouwen aan enige groepering.

Maar de zwaarte voelend van de verantwoordelijkheid die op hem drukte, als de archieven verloren gingen, kreeg Cavarnier waarschijnlijk een seconde het intense verlangen het heilige depot te redden en wij kennen alle macht waarmee het verlangen in het onzichtbare wordt verspreid.

Op een dag, toen Cavarnier langs een boekwinkeltje ging, wordt hij als het ware ondanks zichzelf aangetrokken naar deze winkel. Hij treedt binnen, praat met de persoon die hij daar aantreft en constateert (misschien zonder verbazing, want intuïties zijn onderhevig aan deze gang van zaken), dat hij zich in tegenwoordigheid van de vertegenwoordiger van het Martinisme van Lyon bevond, Elie Steel en dat hij is geleid tot de rechtstreekse opvolgers van diegenen waarvan hij de archieven bezit.

Wat hierna te zeggen? Gewaarschuwd door wat gebeurde, aarzelde onze vriend Vitte niet om mij naar Lyon te ontbieden, waar ik gedurende een week de voorname documenten doorspitte en kopieerde. Ik had het genoeg om mij naar Cavarnier te begeven en ik trof in hem de man met een goed hart aan, waardig door onze meesters uitgekozen om de bewaker van hun spiritualiteit te zijn.

Zo heb ik een groot deel van dit boek en van het werk van Martines kunnen reconstitueren en ben ik erin geslaagd bepaalde punten van het Leven van Saint-Martin op te helderen, onduidelijk voor zijn beste biograaf, Matter.

In dat alles is mijn verdienste niets; want ik ben alleen het nederige instrument, door onze meesters uitgekozen om aan het licht te brengen, wat zij hebben gered door zovele verwickelingen heen. Mijn enige ambitie is om een getrouw commentator en een duidelijk vertaler van de documenten te zijn, waarvan zij mij de publicatie hebben willen toevertrouwen. Al geven mijn inspanningen echter mijn goede wil weer, ik zal op zijn minst al het mogelijke doen, opdat

een ander gelukkiger dan ik kan zijn door mijn lezers het merendeel van de originelen in hun gehele integriteit te verschaffen. Ik hoop zo goed mogelijk antwoord te geven op de grote gunst waarvan ik de eer heb gehad het onderwerp te zijn. Dát zal mijn enige beloning zijn, omdat dát mijn enige ambitie is.

Om dit doel te rechtvaardigen, welke methode van publicatie moest worden aangenomen?

Moest zonder commentaar de brieven van Martines worden gepubliceerd? Dat was de lezer de zorg overlaten van een zorgvuldige arbeid die erg veel tijd vroeg. Bovendien, als het karakter van Saint-Martin zich meer leent voor een dergelijke methode van publicatie, maakte de veelheid van door Martines in zijn brieven aangesneden onderwerpen een dergelijke mogelijkheid onmogelijk om praktisch te verwezenlijken.

Daarom hebben wij iedere brief vanuit een drievoudig gezichtspunt geanalyseerd.

- 1 Vanuit het gezichtspunt van het materiële leven, van de zaken en reizen van Martines.
- 2 Vanuit het gezichtspunt van de doctrine van de meester en van zijn magische praktijken.
- 3 Vanuit het gezichtspunt van de praktische realisatie en van de groep van de Élus Cohens.

Dat is de bestaansreden van elk van de drie hoofdstukken van dit werk.

Bovendien hebben wij elk van deze verdelingen laten voorafgaan door een soort voorwoord dat onze persoonlijke ideeën omtrent de Martinisten doctrine en het karakter van de geheime genootschappen volgens het onderricht van de esoterie samenvat.

Wij spreken niet van het werk dat de opheldering van de magische praktijken van de stichter van het Martinisme van ons heeft gevraagd, ook niet van het onderzoek dat de bestudering van de situatie van het Martinisme binnen de geheime genootschappen in die tijd vereist; die van onze lezers die ons de grote eer doen onze werkzaamheden te volgen, zijn in staat ons in dit opzicht recht te doen. Wat onze tegenstanders betreft, die in onze werken alleen min of meer

gelukkige compilaties zien en ons met de titel “vulgarisatie van het occultisme” decoreren, wij zullen niet trachten hen te overtuigen en hopen simpelweg dat zij dit werk voldoende waarden om het bij gelegenheid te plunderen... zonder bronvermelding, naar hun lofwaardige gewoonte.

De onverhoopte beloningen die het onzichtbare ons verschaft en de kalmte van een bewustzijn, zijn plicht zeker te hebben gedaan, zijn weldaden die geen enkele onbetrouwbaarheid kan bereiken, en vormen de ware bron van geluk voor de geïncarneerde mens.

De ingewijden in de hoge doctrine van het Martinisme zullen ons begrijpen, wanneer wij hun eraan herinneren dat het onze eerste plicht is om onbekend te blijven voor diegenen die wij uit de onwetendheid en het egoïsme redden, en staan boven alle onrechtvaardigheden en slechtheden van de profane wereld.

PAPUS

EERSTE HOOFDSTUK

LEVEN VAN MARTINES DE PASQUALLY

(VAN 1767 TOT 1772)

Martines komt tegen de maand mei 1767 in Bordeaux uit Parijs aan na langs Amboise, Blois, Tours, Poitiers, La Rochelle, Rochefort, Saintes en Blayes te zijn gegaan.

In elk van deze steden is hij in contact getreden met de maçons om de invloed van de zogenoemde Loge van Clermont te bestrijden en de grondslagen van een overeenkomst met het Soevereine Tribunaal van zijn Orde van de Élus Cohens te vestigen.

Wij zullen op al deze details omtrent het werk van realisatie van Martines terugkomen. Voor nu houden wij vast aan de weg van deze reis die het ons mogelijk maakt om de “grote soeverein” te volgen in zijn propagandamissie.

De brief van 19 juni 1767 die ons al deze details geeft, is louter gewijd aan ordekwesties en vooral interessant voor zover deze het begin aangeeft van de correspondentie van Martines en Willermoz, vooral van de inleidende correspondentie.

Plotseling houdt de correspondentie op dit moment op om pas drie maanden later weer te beginnen, en dit keer beginnen wij interessante details te kennen over onze schrijver (19 september 1767).

Allerlei belangrijke gebeurtenissen zijn sinds de aankomst van Martines te Bordeaux voorgekomen.

Allereerst een tamelijk ernstige ziekte die anderhalve maand heeft geduurd en waarvan de beschrijving het verdient om zorgvuldig te worden vermeld.

Ziekte van Martines

Een tamelijk hevige ziekte die het mij bijna anderhalve maand onmogelijk heeft gemaakt mijn hoofd op mijn schouders te dragen vanwege een verschrikkelijke ontsteking die ik had aan de hoek van het rechteroor; ik kreeg bovendien hevig griep. Het geheel sloeg mij op de borst; voeg bij al deze kwalen nog een plotselinge buikpijn en hoge koorts. Ik vraag